

Új szelek nyögetik az ős, magyar fákat,
Várjuk már, várjuk az új magyar csodákat.

Vagy bolondok vagyunk s elveszünk egy szálig,

Vagy ez a mi hitünk valóságra válik.

Új lángok, új hitek, új kohók, új szentek,
Vagy vagytok, vagy ismét semmi ködbe mentek.

Vagy láng csap az ódon, vad vármegye-házra,
Vagy itt ül a lelkünk tovább leigázva.

Vagy lesz új értelmük a magyar igéknek,
Vagy marad régiben a bús, magyar élet.

„Fölszállott a páva a vármegye-házra,
Sok szegény legénynek szabadulására.”

KOVÁCS TÁDÉ

HUMORIZÁLT-E JÉZUS?

Sokáig fájdalommal azt gondoltam, hogy nem. Megpróbáltam megérteni, hogy miért. Arra jutottam, hogy valószínűleg a katolicitása (egyetemeségigénye) miatt. Nincs egyetemes vicc. Vegyük a legrövidebb és legártatlanabb faviccet, ez a „Reccs”. Akinek a szerettei egyike alatt cseresznyézés közben letört egy ág, és szörnyet halt, nem fog nevetni ezen a viccen. És ilyen bal eset minden emberöltőben előfordulhat valakivel. Enélkül is kimagyarazzák Jézus legrázósabb tanításait. Mi lenne, ha még humorizálna is?

Ma mégis meginogtam ebben. Mégpedig egy egyetemesen kigúnyolandó témában vélem őt humorizálni. Ez a hatalom. Jézusnak nagyon rossz véleménye volt a hatalomról. Sokszor beszélt ellene nagyon komolyan. De azt hiszem, bevetette ellene a gúny fegyverét is.

Előrebocsátom a humor változatainak felsorolását.

Tréfa, vicc, élc, móka, poén, humor, komédia, paródia, ironia, pamflet, gúny. Ezek főnevek.

Tréfál, viccel, élcelődik, mókázik, poénkodik, humorizál, komédiázik, parodizál, ironizál, pamfletet ír, gúnyolódik. Ezek igék.

Míndre közösen jellemző, hogy bennük valami összekeveredik más valamivel, amihez tulajdonképpen nincs, vagy nem lehetne köze.

Mi a nevetséges a Reccs című faviccben? Az, hogy a favicc sosincs fából, mindig csak szavakból áll, tehát nem is reccsenhet úgy, mint egy törhető faág. A reccsenés és a vicc ellentétes tulajdonságú, ebben rejlik a humorossága.

Most pedig lássuk a hatalom természetével ellentétes képzetársításokat Jézus szavaiban!

Mt 20,25: Jézus ...így szólt hozzájuk: „Tudjátok, hogy akiket a világ urainak tartanak, zsarnokoskodnak a népeken, a hatalmasok meg a hatalmukat érzetik velük.”

Mt 28,18-20: „Nekem adatott minden hatalom égen és földön” (11,27; Zsolt 8,7; Dn 7,13 sk; Ef 1,20 skk; Fil

2,9; 1Pét 3,22; Zsid 1,2; 2,8; Jel 17,14). „Menjetelek el tehát, tegyetek tanítvánná minden népet, belemerítve őket az Apának, a Fiúnak és a Szentszellemnek nevébe, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én meghagytam nektek; és íme, én veletek vagyok minden nap a világ végezetéig.”

A hatalom alattvalókat szerez, nem tanítványokat, jutalmakkal és büntetésekkel, nem tanítás, vagyis meggyőzés révén. Bármily komoly is a feladat, megfogalmazása humorba van csomagolva. Kb. olyan vicc az, mint hogy virgácsot kap, aki nem veszi át a Mikuláscsomagot.

Lk 11,4-5 „Azt mondom azonban nektek, barátainak, ne féljetelek a test megölőtől, de ezek után semmi különösebbet tenni nem bírótól!” „Hanem megmutatom én majd nektek, kit féljetelek; féljetelek a megölés után a gyehennába vetésre hatalommal rendelkezőtől. Igen! Azt mondom nektek: ezt féljetelek!” (Mt 27,5; Lk 9,25; Zsid 10, 31)

Semmi különös nem tehet velünk a gyilkosunk, mondja Jézus fanyar humorral. Hiszen csak az szennyez be minket, ami tőlünk jön, belülről; ami kívülről, az nem (Mt 15, 11).

Lk 22,25-26: „A gójok királyai uraskodnak felettük, és 'jótevőnek' hivattnak hatalomgyakorlóik. De ti ne így! Hanem a köztetek nagyobb legyen olyan, mint a fiatalabb, és a vezető, mint a szolgálattevő” ('minister'). A lábmosás Jézus részéről ide illő komoly poén (Jn 13,1-20).

Jn 10,17-18: „Azért szeret az Atya, mert odaadom az életemet, hogy majd újra visszavegyem. Nem veszi el tőlem senki, magam adom oda, mert van rá hatalmam, hogy odaadjam, és van rá hatalmam, hogy visszavegyem.”

Az ellenség életét elvevőről mondják, hogy hatalmas volt hozzá. Hogy a sajátját odaadja, erre csak gúnyképpen mondhatjuk, hogy volt hozzá hatalma. (Ezt inkább önfeláldozásnak szokás nevezni. Lett is belőle a teológusok nyelvén mactatio mystica = titokteljes agyonvágás a misében)

Jn 19,10:11: Azt mondja hát neki a Felfegyverzett (Pílat): „Nekem nem beszélsz? Nem tudod, hogy hatalmasam van elengedni téged, és hatalmasam van megfeszíteni téged?” A Szabadító azt felelte: „Semmi hatalmad sincs felettem, ha eredendően nem (úgy) adatott neked. Ezért az engem neked átadónak nagyobb bűne van.”

A helytartó érték gyanánt hozza fel hatalmát. Nagylelkűségként ajánlva fel az ártatlan vádlott szabadon engedését. Jézus bűnként értelmezi a hatalomgyakorlást, akár elítélésre, akár felmentésre használják. Még ő, a vádlott mentegeti bíróját, hogy nem is akkora a bűne, mint a vádlóknak. Mi ez, ha nem helyzetkomikum? Zárójelben megjegyezhetjük, hogy sem örökösödési, sem házasságtörési perben nem vállal bírói szerepet. Inkább a porban rajzolgat, mint egy utcagyerek. Nem humoros?

De lehet, hogy mindez csak magyarul érvényes. A görög exúszia ilyeneket jelent: szabadság, képesség, lehetőség, jog, erő, uralom, hatalom, hatóság, elbizakodottság, túlkapás, visszaélés, szabadosság. De a héberre fordított Újszövetségben csak uralkodást, főnökösdit jelent. Más kérdés, hogy vannak-e írásos komédiák az ókori héber irodalomban (mint a görögben Arisztofanész). Azt ugyanis már tudjuk, hogy az iszlám manapság nem fogékony a humorra. A zsidó viccek viszont híresek. Persze van fekete, és gusztustalan, tapintatlan humor is, amiért nem kár, ha nincs. De én a szent pápával, XXIII. Jánossal tartok, aki belevette reggeli imájába, hogy kér egy parányi humort Istentől, mert, amint mondja, arra olyan nagy szükség van ma. Bár Jézus jajt kiált a nevetőkre, remélem, nem mindre, csak azokra, akik a szerencsétlenek és saját hibáik iránti könnyel vagy éppenséggel mások rovására nevetnek. Mert aki együtt örül az igazság győzelmének Pállal, vagy képes mosolyogni saját szerencsétlenkedésein, az bizonyára kedves a mi Égi Apácskánknak. Talán jó, ha a képmutatók komolykodásán is elnevetjük magunkat, mielőtt magunk is beleesnénk a hibájukba. Simor János, szlovák származású hercegprímásunk példája van előttem, aki a kinevezése utáni első alkalommal, amikor magára kellett öltenie a primási dekorációt, a tükör elé állt, és ékes tótos tájszólásával azt mondta tükörképének: „Májom vágy, Jáni!”

HORVÁTH JÓZSEF

PUSZTULÓ VILÁG ÉS ISTENI GONDVISELÉS...

1. Nem tudok újat mondani!

Két éve „Változott a világ és mi?!” címmel gondolkodtunk életünk mozgatórugóiról, a globalizáció adta kihívásról. Megoldásként egy mesét idéztem a kiscsibéről, amely mindenkit befal – ez a globalizáció metaforája. A kiskondás pofon egyszerű megoldással rendezti az ügyet. A bugylibicska – szintén metafora – a megoldás kulcsa. Itt van nálunk, a szemünk előtt, sok esetben nagyon egyszerű. Akinek helyén van a szíve és az esze, akinek van tudása és bátorsága, tudja a megoldást. Akinek nem csak hite van a megoldásban, hanem mély meggyőződése, tudásra alapozott BIZALMA is, annak meglesz a megfelelő válasza az élet bármely kihívására.

Nem tudom, hogy tudok-e, lehet-e ehhez a mélységes bizalomhoz hozzáfűzni meg valamit. Mindenesetre, amikor a gondviselésről gondolkodom, azt hiszem, megalapozásként szerencsés erről az alapról indítani!

2. A téma, a fogalmak tisztázása

A cím mindenesetre hangzatos. Talán ezért is választottátok!... De kicsit slendrián is! „Világ”, mit értünk rajta?

A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint.

1. jelentés: „A tudatunktól függetlenül létező valóság a maga teljességében és összefüggésében”. Nem gondolom, hogy a lelkigyakorlat témája lenne, hogy ennek pusztulásáról elmélkedjünk. Elég, ha annyit tudunk – mivel nem természettudósként ülünk itt –, hogy a világ végtelen, zárt, ugyanakkor táguló rendszer, a saját törvényszerűségeivel. Már ez is meghaladja képzelőerőmet! Talán segít egy hasonlat: a hangya a fociabda belsejében sétál...

2. jelentés: „A Föld a rajta lévő természeti, társadalmi alakulatokkal együtt.”

3. jelentés: „Környező, érzékelhető valóság.” „Az emberiség.”

Így már közelebbi a téma. A mindennapokban egyre sűrűbben halljuk, hogy „gond van” a természettel... Ugyanígy az emberi társadalommal is. Mintha valóban nem lenne minden rendben. No, így már közelebbi a téma, mert mi is ebben a problémás, *pusztuló?* világban élünk.

Azután a „gondviselés”. A Magyar Értelmező Kéziszótárban nem is találtam ezt a címszót. A „gond” címszó alatt leltem a „gondot visel” kifejezést. Jelentése: gondoskodik, azaz biztosítja az élet lehetőségeit, létfenntartását, és segítségére van, vigyáz rá.

Máris adódhat egy ellentmondás: pusztul, és valaki vigyáz rá!